de ovend

Stellingwarfs tiedschrift

24e jaorgaank no. 1

Kolofon

De Ovend wodt uutgeven deur de Stichting Stellingwarver Schrieversronte, en komt zes keer in et jaor over de heerd bi'j de leden/ab. In dit blad verschienen bi'jdregen op et terrein van de Stellingwarver schrieveri'je, taelkunde, volkskunde, geschiedenis en taelbeweginge.

Redakteur: Johan Veenstra.

Buro-redakteur: Pieter Jonker.

Zetwark: Trijnie Gibcus-Telkamp.

Omslag: Sietske A. Bloemhoff.

Drok: Van der Meer, Oosterwoolde.

Administraosie: Stichting Stellingwarver Schrieversronte,
Bongheer 1, 8431 GT Oosterwoolde,
Postbusse 138, 8430 AC Oosterwoolde.
Tillefoon: 0516-514533, fax 0516-520551.

Lidm./Ab.: f 20,00 in et jaor.
Losse nommers: f 4,00.

ISSN 0166-7351.

D'r mag gien wark uut dit blad overneumen wodden zonder schriftelik goedvienen van de maeker(s).

In dit nommer:

Foto's: blz. 1, 6, 10, 11, 12, 13, 20, 21, 22, 28, 29 Sietske Bloemhoff.
blz. 17 Archief Jantina Vledder-Nijboer.
blz. 31 Archief Henk Schurer.

Foto omslag: Otto de Vent in Appelsche (zie blz. 9 t/m 13).

Inhoold

Johan Veenstra
De poppenaemen van 1995 3
Krummelties 4
Johan Veenstra
Is 't niet zo? 5
Oene Bult
De veurzitter: 'As de kiender op et schoeleplein mar Stellingwarfs praoten!' 6
Otto P.H. de Vent
De wedevrouw van Appelsche 9
Peter Riksma
Knappe gedichten van Benny Holtrop 14
Jantina Vledder-Nijboer
Post uut Kolomna (slot) 16
Klaasje Looijenga-Klein
Mien oolderlik huus 18
Jan Bakker
Mien Elfstedetochten 19
J. van der Meulen
Een naacht om nooit te vergeten 24
Wooldboer
Hadde waorhied 26
Johan Veenstra
Pop In Je Streektaal 27
Sietske Bloemhoff
De Zunnehoeve van Boekelte 28
Veurbi'j, veurbi'j, veurgoed veurbi'j 31

Johan Veenstra

De poppenaemen van 1995

Et is now alweer veur de twaelfde keer, daj'm in *De Ovend* lezen kunnen, welke naemen de Stellingwarver poppen in et krek veurbi'je jaor kregen hebben.
De naemen Jan en Maria hebben et al die jaoren poerbest daon en dat het in 1995 niet aanders west. Ze hebben et beide weer wunnen, mar Jan moet et eerste plak in 1995 dielen mit Hendrik, Johannes en Mark! Vier jongesnaemen bovenan, dat kwam niet eerder veur. Maria staot bi'j de maegies allienig bovenan, in 1994 mos zi'j et eerste plak nog dielen mit Anna.
De laeste twaelf jaor het Jan et bi'j de jongen tien (!) keer wunnen. Johannes wun et drie keer (waorvan dus ien keer tegere mit Jan, Hendrik en Mark) en Hendrik en Mark wunnen et dus elk ien keer (tegere mit Jan en Johannes).
Bi'j de maegies het Maria et in die twaelf jaor negen (!) keer wunnen. Anna wun et twie keer (ien keer tegere mit Maria) en Johanna en Sandra wunnen et ieder ien keer.
Krek as altied bin in 1995 de gegevens bi'j mekeer gadderd uut de rebrieken van de burgerlike staand in: *Stellingwarf*, *Ni'je Ooststellingwarver* en *Liwwadder Kraante* angaonde de gemienten Oost- en West-Stellingwarf, Et Vene en Smallingerlaand.
In 1995 he'k zo 590 naemen (50 minder as in 1994) neteren kund, 303 (-40) jongesnaemen en 287 (-10) maegiesnaemen. Alle veurnaemen van een kiend bin weer mitteld.
De letters Q, U, X en Z leverden hielemaole gien naemen op, de letter O alliend iene jongesnaeme.
Van de 15 topnaemen bi'j de jongen kwammen d'r 6 ok in 1994 in de top veur: Jan, Johannes, Hendrik, Mark, Willem en Stefan.
Bi'j de maegies zatten 5 toppers, die ok in 1994 hoge scoorden: Maria, Elisabeth/Elizabeth, Johanna, Eline en Iris.

En dan now de klassering van 1995. Tussen haokies et tal keren, dat de betreffende naeme in 1994 geven wodde, as die naeme doe ok in de top mitdri'jde.

jongesnaemen:

Jan	8 (19)
Hendrik	8 (5)
Johannes	8 (5)
Mark	8 (5)
Jordy/Jordi	6
Stefan	6 (4)
Willem	6 (4)
Jelmer	5
Marco	5
Nick	5
Johan/Johann	4
Patrick	4
Rick/Rik	4
Ruben	4
Sander	4

maegiesnaemen:

Maria	7 (6)
Elisabeth/Elizabeth	5 (3)
Johanna	5 (4)
Marije	5
Cornelia	4
Anouk	3
Antje	3
Daniëlle	3
Eline	3 (3)
Iris	3 (3)
Julia	3
Laura	3
Lisanne	3
Rianne	3

Krummelties

GRAMMATIKA VEUR ELKENIENE

Deur slim drokke warkzemheden van Henk Bloemhoff komt zien rebriek *Grammatika veur elkeniene* disse keer te vervalen. (jv)

PRIES PUZEL BOEKEKRAANTE

De heufdpries van de puzel in oonze boekekraante *Twie pond 'n stuver* is wunnen deur de femilie Wiegmink in Scharpenzeel. De heufdpries, een reize van drie daegen naor Paries, wodde beschikber steld deur Concordia Reizen-Blok B.V. uut Wapservene en de Stellingwarver Schrieversronte. We hopen dat de femilie Wiegmink mooie daegen hebben zal in Paries en dat d'r niet te vule staekt wodt. (jv)

RADIO OOST: FM 99.4

In de laeste *Ovend* koj' lezen dat et streektaelpergramme *Regiotael* van redakteur Piet Abbringh elke zaoterdagmorgen tussen half negen en negen ure te beluusteren is op Radio Oost. Dat klopt allegere, alliend moej' je radio niet ofstellen op FM 90.4, zoas doe vermeld ston, mar op FM 99.4. (sbl)

EN VÖGELFEER

Bi'j de *Vereen för oostfreeske Spraak un Kultur* verscheen niet zo lange leden de CD *En Vögelfeer* van Jan Cornelius. Op de CD staon gedichten in de *oostfreeske Taal* van de, bi'j pattie van oons, bekende Greta Schoon. De gedichten bin op meziek zet deur Jan Cornelius. Cornelius maekte al meer, prachtige CD 's en eerder LP 's, doe nog tegere mit zien bruur Jörn. De CD *En Vögelfeer* kost 32 DM, mar is ok as kassette te koop veur 22 DM (excl. 5 DM verzendkosten). Ie kun ze bestellen bi'j: Oostfreeske Taal i.V., Landskuppshuus, Postfack 1580, 26585 Auerk in Duutslaand. Een anraodertien! (sbl)

SAKSISCHE PEERDEN (1)

Naor anleiding van mien artikeltien over oelebodden in et oktobernommer van *De Ovend* in 1995, kreeg ik van Otto de Vent van De Fochtel nog een peer aorige anvullings. In *Zinnebeelden in Nederland* van W.F. van Heemskerck Düker en H.J. van Houten (uutg. Hamer, z.j.) is een foto te vienen van een peer Saksische peerden op et oelebod van een boerderi'je bi'j Oosterwoolde. Bi'j de foto is vermeld: 'In den Saksischen oosthoek van Friesland, ten noorden van Oosterwolde, komen de beide paarden soms nog als gevelteeken voor. Zij geven een beeld hoe de beide volksstammen, Friezen en Saksers, eens aan elkaar grensden, want aan de overzijde van den weg staan de zwanen op het oelebord.' (sbl)

SAKSISCHE PEERDEN (2)

Van Otto kreeg ik ok een kraantestokkien uut *De Telegraaf* van 6-7-1938. Dat stok gaot over et levende hoogvene van De Fochtel, waor een foto bi'j staot van de Saksische boerderi'je van J. Koopmans. Op de boerderi'je die in 1954 ofbraande ston et Saksische peerd as wiendwiezer. Et stok in *De Telegraaf* begint zo: 'Fochteloo, 2 Juli. De 'totems' van een mooi oud boerenspul draaien mee met den ongestadigen zomerwind. Het is een Saksische plaats, hoewel binnen de Friesche landspalen, en de windwijzers op de naald van de schuur zijn dus paarden, 'tuigende' metalen paardjes... Friesche stelpen worden beschermd door zwaantjes.'
Een mooie foto van disse boerderi'je is te vienen in *Veldnaemen van Stellingwarf*, diel IV, De Fochtel van Otto de Vent

(blz. 106).
Een eer, mooi veurbeeld van zoe'n Saksisch peerd as wiendwiezer, kuj' trouwens vandaege-de-dag nog altied zien op de karke van Buil. (sbl)

WUBE LAMERS KOMT LAETER

In de december-*Ovend* van 1995 schreef Sietske Bloemhoff in heur rebriek *Et Kroontien*, dat Wube Lamers van de Kuunderwal in disse *Ovend* vertellen zol over et leven van een oolde liendeboom. Mar... deur ruumtegebrek komt dat verhael eerst halverwege dit jaor in *De Ovend.* (jv)

NI'JJAORSBI'JIENKOMST

Op zaoterdag 6 jannewaori hul de Schrieversronte zien jaorlikse ni'jjaorsbi'jienkomst bi'j Dragt in Wolvege. D'r kwammen zoe'n 150 meensken op of. Een mooie koppel aj' bedaenken, dat d'r nogal wat meensken niet kwammen, omdat ze dochten dat et glad wodden zol. Mar dat vul gelokkig mit!
De Warkgroep Publiciteit hadde een genoeglike aovend orgeniseerd, die prissenteerd wodde deur Martha Hoekstra. Veurzitter Klaas van Weperen eupende de aovend mit een toespraokien. Jan Oosterhof jr. en Lieske Schiere zongen en speulden schetsies. De femilie Wiegmink kreeg de heufdpries, een reize naor Paries, die ze wunnen hadden mit de puzel in de Boekekraante.
Johan Veenstra, die die dag 50 (!) wodde, kreeg een pracht van een Abraham en brocht zien ni'jjaorskonference.
En veerder konnen de meensken gezellig praoten, priezen winnen mit de verlotting, euliekoeke-eten, drinken en daansen op 'e meziek van Arend Arends.
Kotom, een bar gezellige aovend! (jv)

Johan Veenstra

Is 't niet zo?

VONHOFF

De erkenning van et Nedersaksisch (en et Stellingwarfs) as tael suddert nog wat nao in de media. Et opvalende is dat volk, dat d'r bliekber gien klap verstaand van het, mient om d'r ok wat van zeggen te moeten.
Henk Vonhoff, kommesaoris van de keuninginne in Grunningen, het de put d'r daore haost opzitten, want de man komt op een leeftied dat hi'j mit pensioen moet. En dat wodt zo staorigan ok tied aj' et paginagrote interview mit him in de *Liwwadder Kraante* van 16 december 1995 lezen. Praotende over et Nedersaksisch zegt Vonhoff: 'Je mag het wel een taal noemen, *maar het is in feite een dialekt van het Nederlands.*'
Majesteit, et is vanzels een betien vri'jpostig, dat ik Jow zomar anspreke, ik weet et, mar as Jow hoogste arbeiders d'r wat wonder in omme beginnen te kaekelen, zoj' ze dan niet nóg wat eerder mit pensioen sturen kunnen? Et staot ja zo mal, dat alleman now lezen kan dat et scharpste d'r bi'j Vonhoff of is.

FRIESLAND-FRYSLÂN

Wat een allemachtigen drokte om de naeme van disse perveensie! Veur oons Stellingwarvers het et altieten *Frieslaand* west en et blift *Frieslaand.* Niks gien *Fryslân*, gewoon *Frieslaand.*
O ja, en al dat volk dat et nog over de *twietaelighied* in *Frieslaand* het, even bi'j de les, volk, kom op, we wonen now in een *drietaelige* perveensie. Bi'j'm now weer bi'j? Mooi zo. Jim willen toch zeker niet zo dommelig overkommen as Vonhoff? Now dan!

Oene Bult

De veurzitter: 'As de kiender op et schoeleplein mar Stellingwarfs praoten!'

De redaktie vragt mi'j as ik es mit Klaas van Weperen in Wolvege praoten wil veur dit blad. Van Weperen (59) is de ni'je veurzitter van de Stichting Stellingwarver Schrieversronte. Et was krek as hadde ik die vraoge al es verwaacht, want ik vreug niet iens: Waoromme dan wel? Mooi, dan was ik now es in de gelegenhied om de eerstverantwoordelike bestuurder et hemd van et gat te vraogen over alles van de Schrieversronte, die onderwegens is naor et vuventwintigjaorig bestaon. In kotte tied hebbe ik ok vuventwintig vraogen opsteld. Now de ofspraoke nog, want ik weet inmiddels van zien vrouw, dat de veurzitter et as VUT-ter nog nooit zo drok had het. En wat gebeurt? Nao et twiede tillefoontien zitten we de volgende dag al tegenover mekaander, daor in Wolvege, onder et waekende oge van Pieter Stoevezaand.

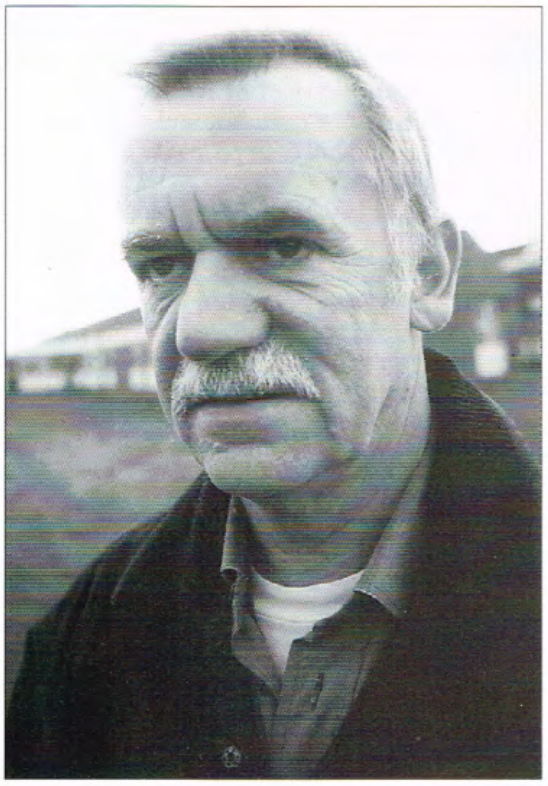

Klaas van Weperen.

Waoromme wollen jow wel veurzitter wodden?
De veurzitter: 'Een drietal bestuursleden kwam op mi'j of mit die vraoge. Ze kenden mi'j wel van De Haule, waor ik körfbalde in VZK en ok veurzitter was van de Friese Bond. Nao de sport wol ik wel es wat aanders - ik kan niet stille zitten - en kultuur leek mi'j wel wat. Et Stellingwarfs is mi'j mit de bri'jlepel ingeven, dus kwam dat allemaole goed uut. Van december tot an meert hebbe ik eerst wat mitdri'jd om de katte uut de boom te kieken en doe is et angaon.'
En voldot et?
'Prima, ik zie wel heil in de Schrieversronte. De meerste bestuurders bin al ooldgedienden, mar et gaot niet om de leeftied, mar om de kwaliteit en die mag d'r best wezen. Et passeniel is ok nogal honkvaaste, mar d'r bin toch twie ni'jen bi'jkommen. Ik hool van orgeniseren, warken mit kemmissies, en vergeerderings duren niet langer as tot elf ure aovens.'
De veurzitter woont in de buurt waor de Schrieversronte krap vuventwintig jaor leden opricht is, mar doe was Klaas d'r nog niet bi'j. Wél doe et twintigjaorig bestaon in 'zien' laandbouwschoele vierd wodde, waor as hi'j zeuven jaor lerer west is (nao 10 jaor in de Aachterhoek) en daornao krap tien jaor direkteur. De veurzitter het alles dus wel van dichtebi'j mitmaekt en is zels now al weer een jaor of twaelf lid van de Ronte.
Hoe zie ie et doel van de Schrieversronte in de toekomst?

'Weeromme te gaon naor de meugelikhied, dat op et schoeleplein weer Stellingwarfs praot wodt. Daor kan et vak hiemkunde geweldig an mitwarken.'
De veurzitter blift graeg mit beide bienen op de grond.
'Verwaacht niet, dat de kraanten in et Stellingwarfs verschienen gaon of dat d'r een eigen akedemie komt. Mar wel een ni'j onderkommen mit een protte ruumte veur et dokementaosiecentrum. In et oolde baankgebouw van Berkoop, of langs et waeter in Oosterwoolde. Mar dat kost een boel geld. En waor moet dat weg kommen? Misschien meugen we de hure die we now veur de Meulehoeve bruken, besteden as rente...'
En as de veurzitter zo an et fanteseren gaot, bliekt hi'j wel meer ideaolen te hebben.
'Alle Stellingwarver aktiviteiten, zoas et museum, verzaemeling van oold ark en zo, zollen bundeld wodden kunnen in een koepel 'Stellingwarf Kultureel'. Wat laeter zollen al die instellings daor misschien wel in opgaon kunnen...'
As de veurzitter op die tekst is, hool ik et veur meugelik, dat hi'j in zien jubileumrede in 1997 de ofzunderlike Stichting Stellingwarver Schrieversronte opheft, om veerder te gaon in 'Stellingwarf Kultureel.' En dat zoeg ik niet zomar even uut mien doeme. Is de veurzitter ok niet bestuurder van de plaetselike Uutveertverieninge?
De veurzitter gaot veerder. 'Netuurlik moe'n de beide Stellingwarven bi'j mekeer, zoas de beide burgemeesters dat ok willen (en eerder al de 'Vri'je Naosie Stellingwarf', O.B.) en mitmekeer naor de perveensie Drenthe. Die mentaliteit, tael en gebruken liggen vule dichter bi'jmekeer.'
En zokrek deej' nog zo hoge op van de Friezen.
'Ja, ik bin wel es ofgeunstig op 'de jongerein' die an de aandere kaante gewoon Fries praot in vergeerderings en zo. Stellingwarvers zollen heur best es wat meer profileren kunnen. Hiel Oost-Nederlaand praot Stellingwarfs, now ja, Nedersaksisch dus. Dat is niet niks en belangriek om te beholen. Zo as now ok deur de regering erkend is. En we moe'n van diel II naor diel III. Geliek an et Fries. Dat moet deur beide gemienten dreugen wodden, mar andreugen deur de Schrieversronte.'
Dat is mooi, mar zit et volk daor now op te waachten? Het dat niet meer verlet van teniel, meziek en zo?
'Waacht mar, dat komt. Wi'j hebben now al meensken vraogd veur et kommende jubileum. Niet iene het tot now an toe nee zegd. En daor wo'n jongeren ok bi'j betrokken. Die gaon misschien niet zo makkelik in een orgenisaosie zitten, mar doen wel mit in projekten. Eerder op de kotte as op de lange baene. In 1997 broest et van feestelike aktiviteiten.'
Jow bin dus wel aorig tevreden zoas et now gaot?
'Ja, et Boekebal stelt echt wel wat veur en veur et eerst bin we mit de sutelaktie de f 25.000,-- passeerd. En aj' bedaenken, dat d'r omdebi'j 4000 Stellingwarver gezinnen binnen, dan berikken we mit rond 1000 leden 25%. Op De Haule b.g. is dat nog gien 10%, wiels vroeger daor elkeniene Stellingwarfs praotte. D'r is dus nog hiel wat te doen.'
Hoe lange daenk ie veurzitter te blieven?'
'Minimaol zes jaor. Ik vien aj' zoks annemen, dan is dat een jaor inwarken en vief jaor d'r veur staon, mar et kan ok wel langer wodden. Zolange d'r mar wat te orgeniseren is, want daor hool ik van.'
Wat vien ie van De Ovend?
'Heb ik niet zovule kiek op. Te min tied veur. As d'r mar genoeg variaosie in zit. Daor hool ik ok van. D'r moet ofwisseling wezen...'
De veurzitter bestuurt liever as dat hi'j een literaire beschouwing geft.
Mar de Stellingwarf, Ni'je Ooststellingwarver *en* Anpakken *verschienen nog altied in et Hollaans.*
De veurzitter: 'As ik winkelman wezen zol, dan adverteerde ik ok in et Hollaans...'
Krek as burgemeester Remco Heite ok dot, dus.
'Nee, die zol et Stellingwarfs wel wat meer promoten kunnen...'
Mar dat dot hi'j toch ok in et Nederlaans?

'Ja, mar hi'j zol et toch wel wat meer in et Stellingwarfs doen kunnen.'
En Lesterhuus (van Oost) dan?
'Ja, ie hebben now ienkeer et meerste kritiek op je vrunden.'
Klaas wodt an de tillefoon reupen. Et buro van de Schrieversronte attendeert him d'r evenpies op as hi'j op de jaorvergeerdering (in december) ok even an de ni'jjaorsweensken daenken wil. Et meerste hebben we now wel had. Aanderhalf ure is veur oons beidend al een hiele zit, al is et mit een peer bakkies lekkere koffie en toebeheuren. Toch nog vlot vier vraogen an et slot.
Wat geft op et heden de meerste zorgen?
'De centeraosie. Jaor op jaor perberen geld los te kriegen, want wi'j bin ofhaankelik van subsidies. Now moe'n et weer budgetsubsidies wodden die over meer jaoren lopen. Eins is et zunde van al die tied die daor insteuken wodden moet. Tied die beter besteded wodden kan. Mar et moet wel gebeuren.'
Wodt et zo niet al te ambtelik, te burokraotisch?
'Now, nee...'
En de veurzitter sprekt zien wardering uut veur zien beide veurgangers: Bloemhoff en Saakje. Netuurlik daenkt hi'j et beter te doen.
'Die ambitie moej' hebben, en mien starke punt is om delegeren te kunnen, b.g. naor de kemmissies toe.'
Van een wethoolder hebbe ik wel es de kritiek verneumen, dat gieniene op et Woordeboek in zovule dielen zit te waachten. Wat zegt de veurzitter daor van?
'Dan weren d'r niet zoveule veurintekenings op west. En d'r zollen meer boeken uutgeven wodden kunnen moeten. Now moet de Leeskemmissie Pieter (Jonker, heufdmitwarker, O.B.) wel es wat ofremmen, want die is al zo enthousiast mit elk manuscript dat binnenkomt.'
Doe ie gewoon lid weren, kwam ie doe ok op elke jaorvergeerdering?
'Nee.'
Bi'j' tevreden mit dit vraoggesprek?
'Ja.'
Wi'j' nog wat zeggen wat as ik niet vraogd hebbe?
'Nee.'
Wil ie nog wat veraanderd hebben?
'Now, nee. Maek d'r mar wat moois van.'
De veurzitter het zien best daon om et Stellingwarfs en de Schrieversronte weer in de publiciteit te brengen.
'Ik hebbe de publiciteit hoge in et vaandel.'
En daenkt dan ok mit naeme an et wark dat Pieter Jonker en Johan Veenstra op dit mad doen. Nog heurt hi'j Johan deur de radio vertellen, of Klaas een lappe veur Pieter Stoevezaand het, want die blodt, krek as dat Mariabeeld in Limburg. Veerder luusteren ze in huus et meerst naor radio Drenthe.
Ik start intussen mien auto om dit verhael thuus op te schrieven en bi'j de redaktie of te leveren. Zi'j moe'n nog wel tien jaor veerder mit disse veurzitter. Bi'j leven en gezondhied, vanzels.

Otto P.H. de Vent

De wedevrouw van Appelsche

of 'een excentrisch verblijvende minvermogende medestreekgenoot '

Appelsche! Een dörp mit lanelike bekendhied. En daor maeken politici, kaberetiers en et volkien van de media gebruuk van, het mi'j blieken daon. Van et mement of dat et verschiensel me opvul (veur et eerst in een column van Jan Blokker in *de Volkskraante*, zie *De Ovend* juni 1992) bin ik veurbeelden van dit 'oneigenlike' gebruuk van dit 'mooiste stukje Drente in Friesland' vergeren gaon.
We bin now in een stadium van onderzuuk, dat we kun now de eerste belaans opmaeken. Ien en aander het leided tot et volgende overzicht:

Twiemaol komt *Appelsche* veur in een langere diskussie nl. n.a.v. de lerareselarissen (van de zn. *nahossers*) in 1992 en in de slag om de mark van de tillekommenikaosie (van 1993 of, en now nog de hieltied).

Om mit et eerste geval te beginnen. In de *Drentse Kraante* in juli 1992 zegt de woordvoerder van de nahossers: *'Er is sprake van een totale achterstand van jonge docenten, van Appelscha tot Maastricht, op hun oudere collega's.'*
En naor anleiding hiervan en een veurstel tot herstrukturering van de onderwiesselarissen, staotssiktaoris Wallage van onderwies in *de Volkskraante* van 14 juli 1992: *'Dat is zuur als je in Appelscha werkt, omdat je daar ook een salaris-achterstand hebt.'*
En Wallage nog es (*Volkskraante* 16 juli 1992): *'Extra geld moet er komen voor scholen in de grote steden, waar het moeilijker lesgeven is dan in Appelscha.'*

In de wereld van de tillekommenikaosie en dan mit naeme bi'j de KPN schient *'de weduwe van Appelscha'* een begrip te wezen. Hiermit dudet KPN op de wettelike verplichting om alleman die dat wil een tillefoonansluting te geven, wat neffens heur deur de konkerenten in disse mark wel es over de kop zien wodt in heur reklames. Die holen daordeur wel es te min rekenschop mit *'de weduwe van Appelscha'*.
De eerste keer dat dit vrommes veur 't locht komt, is in *de Volkskraante* van 1 juni 1993 (bericht anhaeld uut et PTT vakblad *Telecommagazine*) en ik bin heur daornao nog drie keer tegenkommen tot de laeste signalering 15 meie 1995 in *de Volkskraante*: *'de digitale snelweg moet ook te betalen zijn voor de 'weduwe van Appelscha', die op het platteland woont, waar de kabelaansluiting duurder is dan in de stad.'*
Hoe bekend et beeld van de wedevrouw van Appelsche is, bliekt uut een stok in *de Volkskraante* van 17 meie 1994. Een topman van KPN zal in 12 daegen de wereld rondreizen om andielen KPN an de man te brengen. En *'waarschijnlijk neemt hij een grote kaart mee om de toehoorders te wijzen waar het kleine land met zijn onbekende trots nu precies ligt en waar de legendarische 'weduwe van Appelscha' exact woont, de vrouw voor wie het post- en telefoonbedrijf zich dagelijks in het zweet werkt.'*
Naor anleiding van disse *'wedevrouw van Appelsche'* kwam de *Liwwadder Kraante* van 24 juni 1993 mit de vraoge wat d'r toch mis wezen kon mit Appelsche. Dit dörp ligt toch vule meer centraol in de wereld as et raandstedelike Piershil, zo zegt de *Liwwadder* (nooit van heurd trouwens, dat *Piershil*). En de kraante besluut: *'Als die kabelknakkers en brievenlikkers met alle geweld op olijke wijze uitzonderlijke klanten willen benoemen, dan stellen we voor in het*

21-6-93

de Volkskrant

Popelende zakenlieden rekenen niet met weduwe in Appelscha

te stellen telefoon te nemen. Het aansluiten van een afgelegen abonnee op het net is echter een kostbare aangelegenheid.

De Mediaraad heeft vorige week een (overigens ongevraagd) advies aan de ministers van Economische Zaken, Verkeer en WVC gestuurd waarin wordt gepleit voor een wettelijke verplichting voor nieuwe aanbieders op de communicatiemarkt. Wie een telefoonnet wil exploiteren zal dan gelijk de PTT verplichten worden iedereen tot

De raad poogt in het advies tevens een einde te maken aan de begripsverwarring op het gebied van informatietransport. Zo is nogal eens onduidelijk of dat met het woord 'netwerk' de kabels in de grond of het gebruik van die kabels wordt bedoeld.

Bovendien wordt er een scheiding aangebracht tussen inhoud en transport. Volgens de Eindhoven hoogleraar prof. mr. M. Smits is hoogst merkwaardig dat voor informatiedienst als Teletext dere normen gelden dan voorbeeld het elektronisch nicatiesysteem Videotex

Artikel in de Volkskraante.

vervolg te spreken over een excentrisch verblijvende minvermogende medeprovinciaal.' (1)
En of et naor anleiding van disse hierboven nuumde gevallen is weet ik niet, mar kennelik sleug et beeld van Appelsche as 'lanelik bekend dörp' an in de media.
Want hiernao komt de gaank d'r pas goed in. Een tal veurbeelden:
Volkskraante 17 april 1993: *Maarten van Traa* in een wekelikse column waor bekende Nederlaanders verslag doen van een weke tillevisiekieken: *'De ellende is natuurlijk dat een talkshow de goedkoopste televisie is die er gemaakt kan worden. Zet een bus neer in Appelscha, geef de mensen een gratis kop koffie bij aankomst in de Aalsmeerse studio, laat ze op commando van de vloermanager klappen... en je hebt televisie'.*
VPRO t.v. - pergramme *Noorderlicht* 3 oktober 1993 (over ni'je ontwikkelings in de wereld van de kommenikaosie): *'dat moet bij tante Truus in Appelscha beschikbaar zijn.'*
Ook dat nog, KRO-tillevisie 24 oktober 1993, *Sylvia Millecam* in schetsien naor anleiding van klaacht dat de KPN in verbaand mit privacy gien gidsen meer in de tillefooncellen het: *'Hoe kom ik dan aan een adres van tante Bla uit Appelscha?'*
Volkskraante 4 juni 1994: *'De grap van televisie is dat de kijker meer te weten kan komen over Truus uit Appelscha, Bill Clinton of de Papoea's dan over de buurman'* (*Dag in dag uit*, serie over dreegbere elektronische apperatuur).
Lied van kaberetier *Bert Visscher* in zien pergramme *'Jammer'*, Vara-t.v. okt. 1994, opneumen meie 1994 in Grunningen: *'Hij was onlangs in Appelscha, en liet daar prachtige dingen na.'*
Liwwadder Kraante 17 november 1994 (kop: 'Criminaliteit feilloos in kaart gebracht'): *'De internationaal opererende georganiseerde misdaad net zo feilloos in kaart gebracht als Appelscha... een utopie?'*
Met het oog op morgen, NOS-radio 16 december 1994, *Marga van Arnhem* in ge-

sprek mit woordvoerder Rieks Veurlochtingsdienst over de vraoge of et ANP berichten van de RVD letterlik overnemt:
Marga van Arnhem: *'Ik noem een voorbeeld. Stel: Pieter van Vollenhoven opent een fietsenstalling in Appelscha.'*
André van Duin an de praot mit Ischa Meijer (t.v. 23-12-1994): *'Als ik het land in moet, b.v. naar Appelscha...'*
Woordvoerster Bond Popmuzikaanten Jerny Kaagman op t.v. 1994: *'Je moet met je band b.v. naar Appelscha'.*
T.v.-pergramme *NOVA* 7 feberwaori 1995: *'In Appelscha bestaat geen risico* [op diekdeurbreken OdV] *en betaal je de basispremie van f 250,-- per jaar'* (n.a.v. verplichte verzekering tegen rampen).
Han van Gessel, *Volkskraante* 26 april 1995 (kop: *Gemakswinkel*): *'Niets is zo erg als iemand die aan het stationsloket (voor je) een treinkaartje koopt, op z'n dooie gemak het verschuldigde bedrag neerlegt en dan nog eens vraagt hoe laat de trein naar Surhuisterveen vertrekt, vanaf welk perron, hoe het zit met de aansluitende trein naar Appelscha en wanneer de laatste trein terug gaat.'*

Naor anleiding van disse veurbeelden realiseerde ik me dat *Appelsche* wel es eerder bruukt was in de wereld van et kaberet, nl. deur et bekende duo *Neerlands Hoop* (Freek de Jonge en Bram Vermeulen). In heur pergramme *'Neerlands Hoop in Panama'* uut 1971 komt et prachtige lied *'Maria Dolores'* veur, mit o.e.: *'Een vrouw als jij is niet te vinden in de buurt van Appelscha, wel op de Panamese pampa's waar jij naast de lama's staat'.*
En in heur pergramme *'Neerlands Hoop Interieur'* uut 1976 een nommer *'Over naar Appelscha'* waor een snuupverkoper in veurkomt. Veerder is op 'e hoes van de gelieknaemige langspeulplaete een soorte van (foto)stripverhael te zien mit as titel: *'Spörnöss & Drs. Hooktant in Appelscha!'* en ok nog een kevot mit et (niet warkelik bestaonde) adres: *Familie S., Limoenstraat 44, Appelscha F.*

Mar dat is al haost 20 jaor leden. Wie is

Hoes van een elpee van Neerlands Hoop.

dan de anstichter van de Appelsche-gekte in de media van de laeste tied? Misschien *Jan Blokker* die in zien column in *de Volkskraante* ok bi'jtieden graeg een lanelik bekende dörpsnaeme nuumt, b.g. 27 augustus 1991 (titel: 'Meemaken'): *'Overigens zou de voorman* (Wim Kok, OdV) *straks, als pakweg burgemeester van Appelscha, natuurlijk heel goed met een ontkoppelingsbesluit kunnen leven'* (zie hierover mien stok in *De Ovend* van juni 1992).

En omda'k now toch an et vergeren was, he'k ok nog mar even veerder keken. Mar: niet in alle gevallen is refereerd an de bekendhied van Appelsche. Battus b.g. zicht in *Appelsche* anleiding tot een (daenk' wel bekend) woordspullegien: *'Mijn oom in Appelscha heeft telkens last van appelschâ. Daarom sla ik steeds mijn*

appels ga, als ik langs mijn appels ga.' (Battus, *Opperlandse taal- & letterkunde*, Amsterdam 1981).
Willem Wilmink, bundel *'Kijken met je ogen dicht'* (1984), gedicht 'In de trein': *Van Appelscha tot Harkema, van Soest naar Sappemeer, van Regteren tot Altena en van Cadier tot Keer.*
Een woordspullegien mit *'appelskea'* (Sietske Bloemhoff wees me d'r op) vienen we ok in een prachtig gedicht van Eppie Dam (*Hjir* jrg. 24, april 1995) waorin *'in parrebeam yn appelskea'* deur aachterienvolgend ingriepen van een jaeger (*'skeat der twa pûn hagel troch'*), een tuunman (*'blekkendekkere alles fyn'*) en een dichter (*'skoep in nije werklikheid'*) een *'appelbeam yn parregea'* wodt (2).
Naeme van popgroep (omdebi'j 1985?: *'Kobus gaat naar Appelscha.'* Et is mi'j niet bekend hoe disse popgroep an zien naeme kommen is, mar van een mitwarker van Staotsbosbeheer in Appelsche heurde ik dat et peerd dat vroeger de bomen uut de bossen van Appelsche trok, ok *Kobus* hiette. En hi'j mos altied an dat peerd daenken as hi'j de naeme van die popgroep heurde.
Et bekende Grunninger duo *Pé Daalemmer & Rooie Rinus* op de cd *'Op verziede in Waskemeer'* (opneumen in Telestudio Waskemeer 1981): lied nommer iene: *Appelscha.* Et studentekaamp daor wodde veur Rinus een ramp, mar gelokkig is *Gezina* (twiede nommer op de cd) daor.
En dan maekt et tiedschrift veur Grunninger tael en kultuur *'Toal en taiken'* van december 1995 oons attent op de groep *Twijlicht* (Hans van der Lijke en Tiny Hoek) die op heur cd *'Twijlicht'* 13 lieties zingen, o.e. *Appelscha.*
En wat ik me ofvraogd hebbe: bestaot et Appelsche-gevuul ok in de Stellingwarver letteren? Ien veurbeeld: *Harmen Houtman* (*Uut de pultrum, L.C.* 21 april 1995): *'Ie sturen as reej' elke dag van Appelsche naor Paries en weeromme.'*
En dan is et zundagaovend 12 november 1995 en ik kieke naor Koot en Bie's *Deksel op de desk.* Koot dot wat in een rolle as Lid van de Eerste Kaemer. En ja heur, de naeme van et kaemerlid: *Piet Appelga.* Wel niet hielemaole, mar toch. Ik stelle veur dat de *VVV Appelsche* alle meensken die ommenocht veur zovule publiciteit veur et dörp zorgen een verrassingspakket stuurt.

(1) Recent wodde 'de weduwe van Appelscha' nog signaleerd op EO's *Tijdsein* 28 november 1995, radio 1, 14.15 uur. Mar wat bliekt: De wedevrouw raekt uut et zicht.
Et *Rathenau Instituut* in Den Haag (onofhaankelike orgenisaosie die tot taeke het maotschoppelike en poletieke oordielsvorming te ondersteunen angaonde vraogen die van doen hebben mit wetenschoppelike en technologische ontwikkelings) richt him tot et parlement mit de nota *'Een kwestie van toegang'.* Anleiding was de behoefte et debat an te zwingelen angaonde de toekomstige poletieke zorgtaeke veur de

Appelscha nu weer in Groningen

APPELSCHA. Hoewel de naam Appelscha in het hele land een bekende klank heeft, blijft het modderen als het gaat om de vraag in welke provincie dat rekreatiedorp nu precies ligt. In een artikel over de Landelijke rietsdag in het mei-nummer van de ANWB Kampioen werd Appelscha gerangschikt onder de provincie Drenthe. Als we de informatiekrant van „De dag van de muziek" mogen geloven, ligt Appelscha echter in de provincie Groningen. De verdere informatie dat het Chr. muziekkorps Laudando a.s. zaterdagmiddag vanaf half drie een concert geeft in de muziektoepel aan de Boetestreek is wel juist, maar dat optreden is in het Friese Appelscha.

NOS 1994 maart

Kraantestokkien in de Ni'je Oost-stellingwarver.

Otto zien archiefmateriaol angaonde de wedevrouw van Appelsche.

infermaosieveurziening. Ze refereren an de liberalisering van de tillefonie (1998) en et oflopen van de momentele omroepkoncessies, uterlik 2000.
We citeren uut de (koncept)nota (april 1995): *'De weduwe van Appelscha is een verouderd beeld en niet meer geschikt om de 'aansluitingsproblematiek' mee te illustreren. In dit verouderde beeld gaat het nog enkel om een sociale problematiek, (aansluiting op) een fysieke infrastructuur, een 'territoriaal/geografische' opvatting van de natie/staat en een centralistische denktrant: Appelscha hoort er ook bij.'*
(2) In de *Liwwadder Kraante* van 17 december 1994 komt een prachtige adverteensie veur van de kraante zels (*'De Leeuwarder Courant, vandaag in elke brievenbus!'*).
In de woordspullegies mit plaknaemen (om an te geven waor as de kraante wel niet lezen wodt) kommen een opmarkelik groot tal Stellingwarver plaknaemen veur, nl. wel 11 (van de 40 totaol)! En d'r bin prachtige taelvoonsten bi'j. De kraante wodt bezorgd: *Van Lichtaard tot Donkerbroek, Van Nijehaske tot Oldeholtpade, Van Oude Bildtzijl tot Nijetrijne, van Moddergat tot Zandhuizen, van Oosterwolde tot Westergeest, van Stroobos tot Ravenswoud, van Nijemirdum tot Oldeberkoop, Van Langelille tot Kortehemmen, Van Moskou tot Petersburg,* en ok: *Van Appelscha tot Parrega.*
Zol Eppie Dam daor et idee veur zien gedicht weg hebben? Butendat: Wat een poëtische naemen hebben oonze dörpen.

Peter Riksma

Knappe gedichten van Benny Holtrop

Nog niet zo lange leden is d'r een dichtbundel van Benny Holtrop (1938) verschenen onder de titel *Van twie kaanten.* Neffens de aachterflappe van et boekien gaot et hier om zien eerste dichtbundel in et Stellingwarfs, mar elkeniene die een betien op 'e hoogte is van wat d'r zoal ommegaot op et gebied van de Fries/Stellingwarver publikaosies begript dat Holtrop gien gruuntien is op oons taelpodium.
Hi'j publiceert al sund 1989 en ofgaonde op de priezen die him tot now toe toekend wodden, is de ontvangst van zien wark ronduut positief te numen. Alle reden liekt me om *Van twie kaanten* ok es andachtig deur te nemen.

Benny Holtrop het zien bundel gedichten opdreugen an beppe Klaosien, die - zo lezen wi'j in et gedicht *Controvarzen* - uut de Stellingwarven stamt. Dit is niet een zo mar op himzels staonde observaosie. Et verwist ok naor de bouw van disse bundel. De eerste negentien gedichten bin saemenbrocht in de rebriek *van ginne kaante* en dan volgen d'r nog twaelf gedichten onder et koppien *van disse kaante.* Hier geft Benny Holtrop mit an dat et Stellingwarfs veur him de tael was van ginne kaante (waor as zien beppe weg kwam) en dat hi'jzels zien wottels het an disse kaante, die veur et Stellingwarver lezerspebliek as ginne kaante gelt. Mar dat laeste evenpies terziede, omdat de waeterscheiding tussen de beide patten in et boekien veural thematisch nogal wat implikaosies het.
Een warkimmanentere benaodering van de beide patten in Holtrop zien bundel leert oons dat hi'j in die eerste riegel gedichten drok doende is mit zien pattekeliere uutwarking van de meerst universele thema's in de poëzie: dood en vergaankelikhied. Blz. 33:

Dood,
jow,
die oonze plannen verkwaanselen,
een wolke die anzetten komt
over de vlakte
bi'j',
stoefaske
die in een zocht
een zoele zoemerdag verduustert.

Om over et onzegbere niet zwiegen te hoeven vullen wi'j de ongriepbere dood graeg mit herinnerings en bespiegelings. Op een peer 'fremdkörper' nao kuj' in de gedichten in de riegel *van ginne kaante* reflekties antreffen op thema's as vergaankelikhied en ofscheid van dierbere naosten. Wi'j leren Holtrop daorin kennen as een dichter die him niet ringeloren lat deur poëtische veurschriften angaonde vorm en riem. Hi'j kiest veur et vri'je vas waorbinnen hi'j hier en daor trefzeker omschrift waor as et in zovule 'onzegbere' zaeken omme dri'jt.
Is iene pas dood as hi'j de laeste aosem uutblaost? De meerste meensken weten wel beter mar hoe kuj' dat zeggen? Benny Holtrop maekt daorvan (blz. 10):

Oons heit was
al veer
veur zien wegraeken
dood,
mar gieniene
die et wus.

Allienig ìk
hadde d'r weet van,
omdat hi'j
nooit meer zee:
dag jonge.

Wat kun twie neutraole woorden in zoe'n gedicht een laeding en een protte connotaosies kriegen. Evenpies veerderop

demonstreert hi'j daj' mit zokke zaeken ok totaol aanders ommegaon kunnen. Holtrop benaodert de dood haost klinisch, steriel en ironisch as hi'j over de wegraekte schrift (blz. 17):

Mar jow bin slim bezet
mit wonen in vak F op nommer 519.

Perspektief en thematiek bin in *van disse kaante,* et twiede pat in Holtrop zien bundel, van een hiel aander slag. Vule naodrokkeliker manifesteert him hier een lyrisch ik die in lichtvoetige tonen tussen 'viltig molton' hoopvolle ronties dri'jt boven de bosten van de geliefde of in et fluitekruud witte bloempies stri'jt in et schaemhaor van zien minnares. Gedaachten an de starfelikhied hebben dan plak maekt veur vitale uutroepen in de traant van (blz. 40):

Bliksem, maegien, wat doej' me now?
Glundig in de huud.
Wat doej'?

Dat zoks ok twie kaanten het, dot dan toch ok wel weer blieken uut bi'jdregen as *In memoriam een vrundschop.*
Perspektief en thematiek meugen in de riegel *van disse kaante* honderdtachtig graoden dri'jd wezen, wat bleven is, is de losse stijl waor Benny Holtrop him kennelik et beste in thuus vuult.

As et waor is dat geliekweerdige pesisies toegeliekertied een netwark van semantische relaosies inholen dan vraogen de gedichten *Reïnkernaosie* en *Trance* om meer as gewone andacht van oons as lezers.
Van ginne kaante slöt of mit *Reïnkernaosie* en *van disse kaante* het *Trance* an et aende staon. Zoas et eerste gedicht aendigt, zo begint et aandere en et gaot daorbi'j om et kernbegrip 'van ni'js of an ontstaon'. Tegenover de traansperaanthied van *Reïnkernaosie* staot et spul mit niet zo ienvooldig te duden metaforen in *Trance.*

Aachterin de bundel geft Holtrop een toelochting bi'j de ofbeelding op et omslag dat verrassend genoeg ok van zien haand is. In die toelochting maekt Benny Holtrop oons dudelik dat de opdracht an zien beppe niet louter een repoussoir is.
Al mit al is *Van twie kaanten* een boekien wodden dat van kaft tot kaft andacht verdient. Machtig mooi dat iene van ginne kaante de tael van disse kaante bruken wil veur zien poëtische onderzukings.

Benny Holtrop, *Van twie kaanten*, gedichten, Stichting Stellingwarver Schrieversronte, 64 blz., f 12,50.

Jantina Vledder-Nijboer

Post uut Kolomna (slot)

Et is alweer een posien leden dat ik schreven hebbe en et is even muuilik om een begin te vienen. We hebben begin oktober een pracht van een dochter kregen en daor zal dit schrieven toch wel veurnaemelik over gaon. Half oktober mos Jan alweer naor Kolomna toe. Gelokkig zitten wi'j dichte bi'j alle femilie as we in Nederlaand binnen, zodat ik niet argens allienig mit twie kiender zat. Toch is d'r netuurlik niks an as heit in Ruslaand zit en wi'j niet, dus doe Janny haost zes weken was en deur de dokter goedkeurd, bin wi'j die kaant mar weer opgaon.
Zjane is een peer weken bi'j oons in Oosterwoolde west, en dat is an alle kaanten goed bevalen. Veur heur nog een keer de gelegenhied om in et luxe Nederlaand te wezen (een sprokieswereld volgens heur) en veur mi'j makkeliker en gezelliger in huus, mar ok veural op de reisdag. De reizeri'je gong trouwens hielemaole zonder perblemen. Janny het et grootste gedielte van de dag slaopen en mit Albertine gaot et einliks altied goed, zi'j wet ok al van menuut tot menuut wat heur te waachten staot. In et vliegtuug hadden we alle ruumte, et zat lange niet vol, en in Moskou bin ze slim kiendvrundelik, as ze zoe'n kleintien zien, dan gaoj' alle ri'jen veurbi'j en bi'j' zomar alle kontroles deur. Doe was et netuurlik heerlik om Jan weer te zien, et was haost een maond leden en dat vunnen we alle viere best wel lange. Jan hadde twie auto's orgeniseerd, Zjane in de iene mit sjefeur en wi'j in de aandere. Janny veurin en wi'j gezellig mit 'n drienend aachterin en bi'jpraoten.
In Kolomna was et aorig om iederiene weer te zien, d'r kwam geliek alweer champagne op 'e taofel, et eten ston klaor, Ruslaand is bedekt mit een prachtig pak sni'j, kotom wi'j vuulden oons geliek al weer thuus. De volgende morgen was et prachtig weer. Ik wol nog wat veurzichtig an mit Janny, mar mit zoe'n prachtige witte wereld buten, blauwe locht, witte schaopewolkies en -3° kuj' gewoon niet binnen blieven. Dus skipakkien an, in de kienderwaegen en d'r uut. Et is wel muuilik inschatten wat zoe'n kleintien an hebben moet. Buten is et vule koolder en binnen vule waarmer as dat wi'j wend binnen. Binnen hebben we heur aachterof de eerste weke de hieltied te waarm had. Ze wodde hielemaole bont. We dochten eerst dat ze an et klimaot hier wennen mos, de locht is hier slim dreuge. Ze krigt now alle daegen een goeie vette zalve op en ze ligt in de kienderwaegen alliend mar onder een laekentien en ien dun ketoenen dekentien.
Maendags naor de dokter veur een gezondhiedsverklaoring veur Albertine, die wol wel weer naor schoele toe. En tiedens dat lopien kwammen we al zovule dingen tegen, dat ik tegen Zjane zee: 'Ik hebbe in iene morgen al genoeg stof tot schrieven veur een hiel artikel!' 'Now,' zegt Zjane, 'dan zal ik je wel helpen deur nog meer dingen te bedaenken die we hier kompleet aanders doen.'
De eerste reaktie van de dokter was: 'Wat dot ze (ikke) in vredesnaeme mit twie van die kleine kiender in Ruslaand as ze de kaans het om in et westen te leven waor alles veurraodig is.' En Albertine hadde te weinig kleren an (is niet zo, heur, doe we thuus kwammen, was ze nog lekker waarm). En of ik wel wus dat zoe'n kleintien waarm ankleed wodden mos. Dit mos Zjane allemaole anheuren, ik was buten staon bleven, bi'j de kienderwaegen.
We leupen naor schoele om et briefien of te geven. De kiender speulden buten, dus wi'j d'r even henne om dag te zeggen. De juffer wol niet in de kienderwaegen kieken. Ik dochte dat ze verkolen was, en gien bakteries verspreiden wol. Dit bleek niet

Een Russisch inbakerde Janny.

et geval, et is hier de gewoonte dat d'r niet al tevule meensken naor een kleintien kieken meugen. Dit brengt ongelok. As ze dan ok nog positieve dingen zeggen is et hielemaole mis, dit veraandert op slag in et tegenovergestelde. Aj' dan ál wat positiefs zeggen, dit dee de volgende juffer nao toestemming vraogd te hebben om in de kienderwaegen te kieken, dan moej' geliek over je linkerschoolder spi'jen, dan vaalt et weer een betien mit!
Et grote verschil in et begin is ok et inbakeren. We hebben Janny ok een keer inbakerd en aj' dat doen, kriej' een kompleet aander kiend in de aarms. Van et inbakeren hej' nogal wat meer wark. Per keer inbakeren hej' twie hempies, een luierdoek en twie omslagdoeken neudig. Dit moet zoe'n acht tot tien keer per dag verschoond wodden. Acht keer vufe, plus de kienderwaegenlaekenties nog een peer keer, reken mar uut hoevule was de vrouwluden hier per dag hebben.
Wassen doej' mit de haand. Dreugen vaeke in huus, op de lienden buten is de kaans groot dat et steulen wodt. En dan moet alles nog streken wodden, om nog wat bakteries vot te warken. Janny ondergong et inbakeren trouwens in alle rust, et leek veur heur de gewoonste zaeke van de wereld.
Dan et voeden. Kiender drinken overal op 'e zelde meniere, et verschil zit him nao de voeding. Om grote perblemen te veurkommen (welke percies is niet dudelik wodden) moej' nao de voeding je bosten hielemaole leeg maeken, tot de laeste drup moet et d'r uut. Kolfapperaoten bin mar sporadisch anwezig. Zjane: 'Kuj' et je veurstellen, Jantina, naachs nao een voeding nog een half ure boven een schaoltien in je bosten zitten te kniepen!'
En wat doen de vaders? Niks, die hebben heur wark negen maonden leden al daon. De vrouwluden bin dus hatstikke mu de eerste maonden, een reden veur vule vrouwluden om mar ien kiend te willen. Ik krieg hier de hiele tied komplimenties, dat ik d'r zo goed uutzie. Ik snappe dat now (mit wasmesiene, dreuger, pepieren luiers en Zjane niet te vergeten) wat beter.
Veerder moej' stille wezen in de kaemer waor de poppe is. Stel je veur dat hi'j wakker wodt of slechter et of goelen gaot, of as hi'j al goelt, nog hadder begint. En ze schommelen mit kiender, de hiele dag deur, dan valen ze zo lekker in de slaop. Dit het as gevolg dat de moeders nog mit ze wiegen as ze al over et jaor binnen. En niet even een menutien, nee, stel je veur, dat ze nog niet goed in de slaop binnen, dan kuj' weer opni'j beginnen, dus deurgaon.
Et kleintien in de spiegel kieken laoten is ok verbeuden. Aj' dat wel doen, dan zal et zeker laeter beginnen te praoten en misschien zels een spraokgebrek d'r an overholen. Een boertien nao de voeding is niet neudig, Zjane kent et woord now in et Nederlaans, d'r is eins niet iens een Russisch woord veur.
Veerder kregen we een keer op de menie-

re van tillen kommentaor. Een maegien maj' niet onder de billegies tillen, een joongien wel. Dit is et eerste half jaor zo. De reden is dat de maegies een baarmoeder in ontwikkeling hebben en die dri'jt omme aj' heur zo tillen.
As laeste nog een mooi kompliment dat we kregen. De dame zee eerst dat Albertine op Jan leek en Janny op mi'j. Vervolgens dat as d'r waore liefde in et spul is, de kiender op ien van de beide oolden lieken. Now, dat is toch mooi!

Jantina is now definitief weeromme in Nederlaand. Heur tied in Ruslaand en Kolomna zit d'r op. We bedaanken heur veur heur bi'jdregen an De Ovend. *Uut de reakties die we kregen, bleek dat heur verhaelen bi'j een protte meensken slim in de smaek vullen! Bedaankt!* (red.)

Klaasje Looijenga-Klein

Mien oolderlik huus

Et staot d'r nog, mien oolderlik huus,
al is 't allang niet meer mien thuus.
De stee toch van mien Pa en Moe,
'k lope d'r zo nog weer naor toe.
De smederi'je nog daorbi'j,
was 't mooiste plakkien iens veur mi'j.
Mien Va zie 'k weer bi'j et aambeeld
staon,
en d'r weer hiel hadde op slaon.
Ién vonkeregen om him henne,
een geluud da'k zo goed kenne.
Zien blauwe kiele, mesjester broek,
et peerd beslaon nog, dat ik roek.
Inienen staot mien moeke daor,
ze het alweer de koffie klaor!
De smederi'je nog half in 't duuster,
moeke heur stemme waor ik naor
luuster.
De bonte schölk nog om heur henne,
een beeld da'k zo goed nog herkenne.
Mien Va zwietende van 't hadde warken,
traonen kommen, ik laot 't niet marken.
Ik kieke schichtig om mi'j henne,
een betien verward, ik bin allenne.
Wat toch iens was, en wa'k zo mis,
mi'j 't dierberst op diss' eerde is!

Jan Bakker

Mien Elfstedetochten

Ik weet niet aj't een veurrrecht numen meugen, veur mi'j zels is et dat wel, da'k tot now toe an drie Elfstedetochten as toerrieder mitdoen mocht hebbe. De vierde zal d'r trouwens ok wel niet inzitten, want vleden jaor he'k de redens an de wilgen hongen. Et wol niet meer.
Twie van de drie tochten he'k mit glaans volbrocht, mar die iene, die niet lokte, het altied veur mi'j de meerst aeventuurlikste west en hoewel 't misschien een betien vremd overkomt, die ha'k niet graeg missen wild.
Mar wi'j zullen mar bi'j et begin uut aende gaon en dat was de tocht van 1941. Middags wa'k mit mien maoten naor Schasterbrogge west en doe vertelden ze mi'j thuus, da'k eredaegs mit de Elfstedetocht mitdoen mos. Een zwaoger was d'r west en die had zegd, dat ik die tocht wel an kon. Inspraoke was d'r niet bi'j, bevel was bevel. Now lag et d'r in 1941 zo henne, daj' zels nog gien vervoer hadden en zo bin wi'j aovens mit de trein naor een nichte van oons in Liwwadden gaon. Daj' op een vremd bedde kwammen speulde doe nog gien rolle, ze konnen je overal wel daeleleggen, as 't wezen mos koj' wel zittende slaopen. De aandere morgens waj' op zoe'n meniere ok nog mooi vlogge an de start.
Et gong dat jaor om de noord, daor bin ze laeter mit ophullen, vanwege et geveer dat d'r beston op et trajekt Bartlehiem-Dokkum en aandersomme, waor de tochtrieders de wedstriedrieders tegenkwammen en dat in donker. Iedere keer wodd' ie recht in de ogen schenen deur buuslanteerns, die die knaopen bi'j heur hadden om de scheuren mis te rieden en dat vanzels mit een rotgang. Daor bin al verscheiden ongelokken gebeurd in 't verleden, mar wi'j konnen deur goed veurzichtig te rieden, dat knelpunt deurkommen. Wi'j hoefden ok niet op een extra uurtien tiedweenst te kieken, et weer en et ies weren mooi en d'r gebeurde ok weinig opzienbaorends.
Ien veurvallegien is misschien nog wel aorig om even te vertellen. Boven op 't Bildt hej' vaeke een protte last van dreuge klei, die vanuut de bouwvoren over et ies stoft. En daor kreeg mien zwaoger een inzinking. Eerst docht hi'j dat et him an de redens liggen zol, mar naodawwe ruild hadden veraanderde d'r niks. Dan mar eventies an de kaant zitten en mooi in de zunne aachter een schaopehokke wodde hi'j zo pessimistisch, dat hi'j zee tegen mi'j: 'Et kan mi'j hielemaole niks meer schelen, ik vertik et veerder, ie gaon mar alliend. Ik ligge hier noffelik.'
Mar zo gebeurde et vanzels niet. Nao wat ommesoebatten en waorschouwen dat hi'j doodvriezen zol as et aovend wodde, kreeg ik him toch weer in de bienen. Kuj' naogaon hoe geveerlik as 't is, om allienig te gaon. En dat veur zoe'n kerel die veur de hiele wereld niet bange was!
Tegen een ure of achte aovens konnen wi'j oonze stempelkaorte in de Harmonie op 'e balie leggen. Dit was mien debuut, de tocht die hier op volgen zol, verleup wel een tikkeltien aanders.

In 1947 zol mien buurman Karst Siegersma veur de eerste keer in ikke veur de twiede keer perberen om van alle elf steden een stempel te bemachtigen. Mar et hadde nogal wat haelen om de klinke veurdawwe op 'e reize weren. De weerberichten weren barre min veur eredaegs, zodat et oons van alle kaanten ofraoden wodde. Mien schoonoolden hadden de beide breurs van mien vrouw in de stried gooid en de opdracht mitgeven om mi'j van dat onzalige plan of te helpen. Mar et warkte eins averechts, ze maekten oons allienig mar ni'jsgieriger. We wollen now wel es zien hoe arg as 't dan wel was.

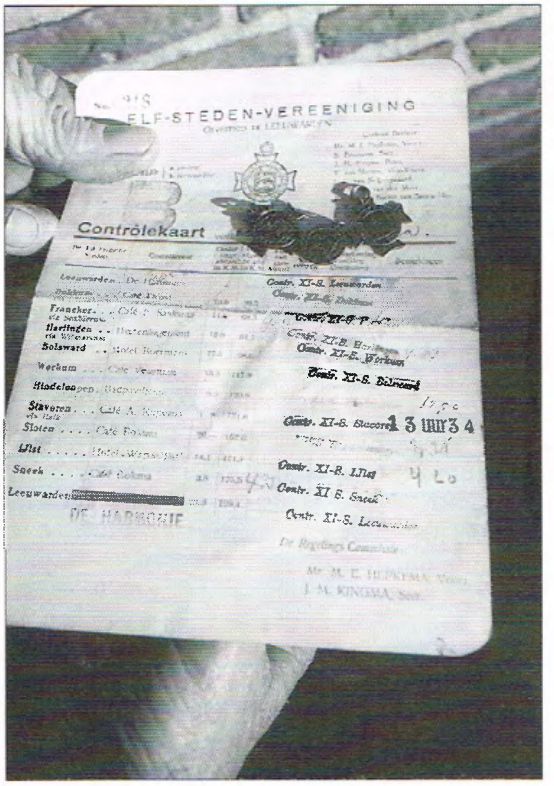

Startkaorte van Jan Bakker.

De man die oons de aandere morgens naor Liwwadden brocht, de veekoopman Jeep Heida, hadde de veurige dag hiele slechte berichten heurd op de veemark, mar hi'j kon krek zo goed tegen zien autostuur praoten as tegen oons, doe hi'j ok perbeerde om mien maot en mi'j te bepraoten.
Laeter zol wel blieken doen, dat ze et allemaole goed bekeken hadden om oons beidend van dat onzalige plan of te helpen. Wi'j zollen een illusie aarmer wodden, mar geliek ok een ervering rieker.
Reden mien zwaoger en ik in 1941 om de noord, disse keer was de tocht om de zuud. Om ongelokken tussen Bartlehiem en Dokkum te vermieden. Et gong now eerst op Sneek an.
Tot an Staveren hadden wi'j een beste wiend in de rogge. Omdat Gaasterlaand dichte zat mit sni'j mossen wi'j nao Sloten weer et meer over naor Heeg en doe in ien stok mit een halve storm aachter oons over de Fluessen en de Morra.
Doe wi'j in Staveren ankwammen kowwe niet iens zeggen dawwe slimme mu weren. Mar vanwege de sni'j was et niet meugelik om via Molkwerum in Hindeloopen te kommen en kregen wi'j pal in de wiend op nog weer een stok Morra veur de koezen, dat et bleek al gauw dat de hennereize mar liend spul west hadde en de tocht wodde d'r mit al die grappen alliend mar langer van. Mar om eerlik te wezen, hadden we tot en mit Workum nog mar weinig piene leden. Et zol d'r liekewel nao de lekkere poeiermelk mit keze rap an toe wezen, dat et thuusfront geliek hebben zol. Veur Parrege begonnen de muuilikheden dan ok goed veur 't locht te kommen. Et ies wodde al mar minder mit die an mekeer vreuren schotsen. Dat haj' doe nog vaeke vanwege de melkboot en zo, die de vaorten zolange as meugelik was eupen hul.
Et kwam hier op daele, de redens kwammen onderweg en we mossen wel een aanderhalve kilemeter lopen. Dat het aachterof bekeken mien gelok nog west. Ik vernam et verschil in 't laeste niet meer tussen schoenen en bienen, mar tiedens die kuier begon et bloed weer mooi te stromen. Doe hadden wi'j ok al es weer an oonze raodgevers docht, mar d'r ston je now mar ien ding te doen. Deurzetten!
We hebben doe ok nog wel weer een hiel aende had dat et wel aorig opscheut, mar de aovend kwam toch wel te vroeg en we kregen nao Harlingen de wiend ok weer tegen. Bi'j Vrouwbuurstermolen wodde et hadde minder, de wiend haelde almar meer an en mien maot zien ogen begonnen te bevriezen. Op een gegeven mement zag ik et bod mit 'Frico' boven op 'e febriek van Bartlehiem staon, mar Karst kon niet overtuugd wodden van mien bliedens, dat d'r een veilige haven in zicht was. Jim kun wel naogaon dawwe wel es weer an wat waarms toe weren.
Eindelik weren we dan in Bartlehiem. In laeter jaoren zol die naeme slimme bekend wodden. Now, we weren al lange de eersten niet meer en d'r kwammen d'r meer as dat d'r weer votgongen en dat was

aenlik ok gien wonder.
De direkteur hadde veur al die klumerige meensken de deuren van de febriek eupen zet en wat het waarmte mit poeiermelk en keze dan toch een antrekkingskracht! Et lab, et kantoor en et ketelhuus weren in de kotste tied vol mit elfstederieders. We hadden eins nog tied genoeg, et was half zeuven, en veur twaelf ure konnen we nog wel zestig kilemeter hebben. Ik hadde et ok nog perberen wild, Karst niet, dat kon om zien ogen niet meer.
En doe gong de tillefoon. Een dokter uut Franeker vreug of zien zeune d'r ok bi'j was in de febriek. En doe dat wel et geval bleek te wezen, vertelde die jonge, een student, dat zien heit van hogerhaand heurd hadde, dat de tocht oflast was.
De ruten sprongen haost uut de sponnings, zoe'n kebaol van bliedens brak d'r los, want dat bericht betekende daj' zonder weer mit et heufd in de wiend hoefden et zo begeerde krusien verdiend hadden. Zoks was eerder ok een keer veurkommen in een oorlogswinter, doe de rieders bi'j Vrouwbuurstermolen an de kni'jen toe in de sni'j stonnen.
Mit Kees Mink uut de Westhoeke heb ik nog even om de hoeke van de febriek keken, as et echt wel zo bar was as et binnen heurde, mar doe wi'j et in de wiend op even perberen zollen, vreug een man an oons, wat wi'j aenlik van plan weren. 'Daor moej'm niet an beginnen,' zee hi'j, en wees daorbi'j op zien veurheufd. D'r tegen in naor Dokkum, docht hi'j, dat zol nog wel gaon, we hadden ommes nog tied zat, mar mit de wiend in de rogge naor Liwwadden, dat zollen wi'j niet overleven en as et uutkwam zoas die dokter uut Franeker zegd hadde, weren we gek en perbeer et nog.
De direkteur hadde grif een veurgevuul had, dat et wel es aanders uutpakken zol, want tot an negen ure toe hadde hi'j van elke rieder of riedster de kaorte ofstempeld. Naodawwe nog even in de febriek waacht hadden, kwammen d'r bussen veur rieden en leek et een herhaeling te wodden van die sni'jstorm in de oorlogswinter. Et leug d'r now ok niet omme, een wilde locht, sni'jjaegen, en een halve storm, waor as wi'j gien muuite mit hadden om dat in te ruilen veur een waarme bus.
Mar doe kwam veur mi'j et aepien al uut de mouwe, de sjefeur wol geld zien en dat was op himzels niet zo slim mar et wees wel in die richting, waor wi'j al bange veur weren. Et oflassen was in scene zet deur die dokter, om zo zee hi'j laeter, veerder bloedvergieten te veurkommen. En doe de man aachter de balie in de Harmonie tegen mi'j zee, dat d'r niet ien haortien op alle heufden van de hiele Elfstedeverieninge an docht hadde, om de tocht of te lassen om de doodienvooldige reden, dat de omstaandigheden aovens niet slechter weren as doe wi'j d'r morgens an begonnen.
Mar omdat die botterdirekteur et ok al niet vertrouwde, hebben alle meensken waor hi'j de kaorte van ofstempeld hadde, de juuste tied van ankomst in de febriek

Routekaorte Elfstedetocht.

vermeld. Nao langdurig overleg hebben wi'j zo ongeveer in juli van dat jaor et krusien toestuurd kregen, mar wel in verkleinde uutvoering, ze hadden de vier uutstikselties, die wi'j niet verdiend hadden, d'r ofzaegd.
Veurda'k een punt zette aachter de herinnerings van die barre tocht van '47 nog even een kleine anvulling. Vanwege et feit dat d'r in Liwwadden, zo kot nao de oorlog, nog een groot gebrek was an slaopplakken, moch d'r ok in Sneek start wodden. Dat gaf in Bartlehiem nogal wat verwarring, want om diezelde tied dat wi'j in de febriek ankwammen bleek et dat daor ok een hiele ploeg was, die in Sneek start was, mar nog mar an Bartlehiem toe was. Omdat die veerder kaansloos weren in de stried, bleef bi'j heur de startkaorte veerder onbeschreven.

Mien dadde en laeste gooi naor een zulveren krusien was in 1954. Et zol een koolde tocht wodden, die van 1954. De veurige daegs hadden we al een veurproefien had mit de sterrit van West-Stellingwarf. Et was al een hiele heisa west, van De Kuunder naor Mildam hielemaole tegen een hadde noord-oostenwiend in. Ik hadde mien nocht aenlik goed, mar de voerderi'je thuus mos liekewel gewoon deurgaon en omdaj' je dat jaor persoonlik anmelden mochten leek et oons, Klaas van der Weg en ik, beter toe om ok die naacht mar in Liwwadden deur te brengen bi'j femilie.
Graeg wa'k thuus op bedde kreupen, want ik vuulde de rogge best van al die inspannings die ik die daegs al had hadde en dan ok nog op een vremd bedde. Et vul me dan eremorgens ok niet of, da'k zo fit was. Bi'j de femilie aachter op de fiets wodden wi'j naor et Van Harinxmakenaal brocht. Ik wete nog goed, dat et een strak blauwe locht was en de zunne kwam tussen Sneek en Ielst op as een dikke rooie balle en et was koold! Mar ja, wie zo wil wie zo zal en wi'j hadden oons d'r wel op ankleed. We zatten rondomme in de kraanten.
Et was mien dadde keer, mar mien maot zien eerste tocht en daor kwam ik al gauw

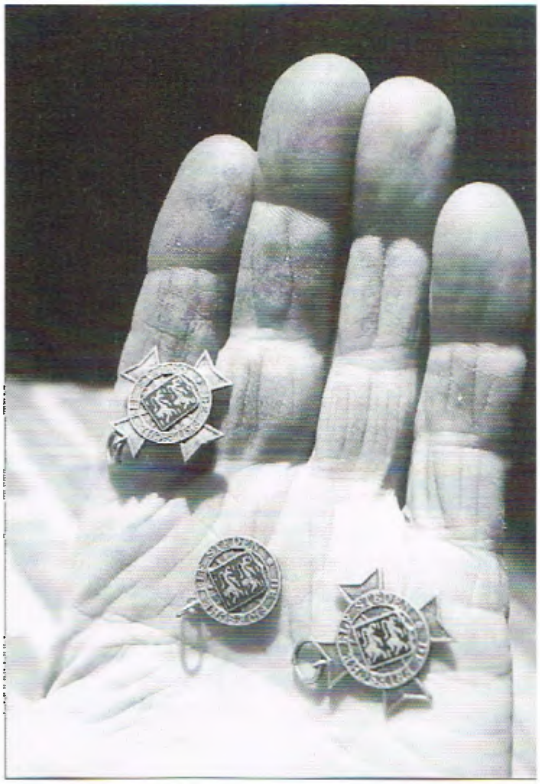

De zwaor bevochten medallies.

aachter, want hi'j wol vusen te hadde uut aende. Klaas zee: 'As wi'j now de hakke even antrekken, kun we 't laeter wat kalmer an doen.' Mar zo warkt zoks niet. Ie moe'n dat staorigan opbouwen en ik praotte ok wel een betien zo mi'j dat et beste uutkwam, want ik wodde d'r de hieltied meer an herinnerd wat d'r de veurige daegs gebeurd was. Et was wat te vule van 't goeie west veur mi'j, ik mos et echt eerst kalm an doen, aanders kwam et niet goed. Ien en aander was mien maot mar muuilik an 't verstaand te brengen. Wi'j praotten zo of, hi'j zol zo now en dan es even mit haddere rieders veuruutgaon, om dan laeter weer op mi'j te waachten. Die taktiek zol him laeter zoer opbreken, mar veurlopig zol ik et nog tegen him ofleggen moeten en dat zol nog een klimax kriegen bi'j de ingang van de Luts, vlak veur Balk. Et iene zal wel mit et aandere in verbaand staon hebben, mar op een

gegeven mement kwam ik te valen. En doe scheut mi'j inienend weer te binnen van die keer, dat mien zwaoger die inzinking kreeg in 1941, et interesseerde mi'j ok gien klap meer. Ik dochte alliend mar: Grote sufferd, wat doej' hier toch, jow wark is thuus en now gaoj' hier je tied wat verknoeien. Et was allemaole negatief wat de klokke sleug. Ien ding wus ik wel, hier kon 'k niet liggen blieven, ik mos wieder en et mooie laandschop bi'j de beide kaanten van de Luts langes het me d'r misschien nog wel een tikkeltien mit overhenne hulpen en daorbi'j kwam nog dat mien maot zo staorigan ok begon te vulen, dat dit wat eers was as een middag baentienrieden op een iesbaene.
Doe de zunne almar meer zien best begon te doen, bleek al gauw dawwe vuul te vule kleren an hadden. Now was 't wel hiel makkelik om ze uut te kriegen, mar dan waj' d'r eins finaal mit verlegen, een roggezak zoas ze tegenwoordig omme hebben, hadden wi'j doe nog niet. Aj' de boel uutdeden, haj' d'r nog meer hinder van as daj' ze om de huud hadden. Omdat et niet hadde wi'jde weren we nog wel op een knappe tied via de Morra in Staveren en hier gebeurde wat vremds. Mit elke slag die ik dee vuulde ik me beter wodden. Alle krebentighied vleug me de huud uut, dat kwam grif van de zunne, docht ik, die op mi'j in begon te warken as een rooie laampe tegen roggepiene.
Mien maot drong nog al es an om ansluting te zuken bi'j een groep die oplegde. Mar dat het nooit mien veurkeur had en now mit al die scheuren in 't ies op 'e middag, mos ik daor hielemaole niet an daenken. Levensgeveerlik!
In Harlingen hewwe flink wat rust had. Even hielemaole van 't ies of, zodaj' d'r mit een drie kertier echt weer nocht an hadden.
De Ried op Et Bildt bezorgt je vaeke al wat vertraoging, d'r ligt haost altied wat stoefklei van de bouwlanen op 'e iesvloer, mar wi'j hoefden d'r niet zo slim an te trekken. We zatten nog roem in de tied. Rustig weer en een knappe temperetuur zorgden d'r uuteindelik veur dawwe via Bartlehiem en Dokkum nog veur zessen bi'j de kontrole in 'de Groene Weide' weren.
Da'k me nao een start, waor aj' beter mar niet over naor huus toe schrieven konnen, toch nog wel aorig goed vuulde, bewees wel et sprongien da'k maekte aachter over 't hekke van een Deventer stoel. Ik zal jim de reaktie van mien maot mar besperen, mar et kwam wel hier op daele, ze kregen him nooit weer zo gek dat hi'j ooit nog es weer een Elfstedetocht rieden zol.
Mit mi'j is 't d'r ok nooit weer van kommen. In 1956 paste et niet en die tocht van 1963 bin 'k nog altied bliede van da'k daor nooit an begonnen bin, want dan ha'k ok vast en zeker bi'j de ofvalers heurd.

J. van der Meulen

Een naacht om nooit te vergeten

Nao et lezen van dat stokkien van Jan Bakker, (*Dat leup nog krek goed of*, *De Ovend*, okt. 1995, red.) over dat waachtlopen bi'j dat menusieschip, kwam mi'j ok nog wat in 't zin.
Et schip lag die winter van '39/'40 invreuren buten de stad. Et vreur dat 't kraekte en daoromme hadden ze de waacht van normaal 24 uren verdield in twienen.
Aovens nao et waarme eten, dat meerstal uut rats, d.i. stamppot, mar ok wel es uut snert of grauwe aten mit spek beston, gong d'r een waacht veur oflossing naor et schip. Et lag buten de stad bi'j een peer loodsen waor ze kissies en blikkies maekten. Et waachtlekaal was in 't kantoor vlak tegenover dat schip.
Doe wi'j aovens naor dat schip leupen, weren wi'j mit zes man en een korperaal as waachtkommedaant. We troffen et mit die korperaal, want hi'j maekte drekt al een peer grappies en zodoende vuulden wi'j oons drekt al thuus mit him.
We mossen bi'j de elektrische centraole langes lopen tegen een noordooster storm op. Et sni'jde, dat ie konnen mar amper tien meter veuruut kieken. Bi'j de centraole, waor haost altied een wak van een kilemeter was, lag et ies now tot 20 meter van de straole kokend waeter dichtevreuren.
Nao de oflossing van de waacht waor we mar gien ceremonie van maekten vanwege de storm en de koolde, kwam d'r iene mit de bajonet op 't geweer op waacht te staon en de rest kreup bi'j de kachel op wat wrakke stoelen.
Nao een posien praoten zee de korperaal: 'Lao'we de schipper mar even vraogen om bi'j oons te kommen veur een bakkien koffie.' De schipper kwam d'r doe bi'j zitten en die vertelde dat hi'j vanwege et geveer veur ontploffing van et spul niet van et schip ofmoch en dat zien vrouw en kiender in de stad woonden, 'mar mit dit weer komt d'r toch gien kontrole,' zee hi'j.
'Bin ie niet bange,' zee die korperaal.
'Nee,' zee de schipper, 'want as de boel ontploft bin ik al dood veurdat ik wat verneem en dan wodt disse keet en die d'r naost staon ok platblaosd, zoveul menusie zit d'r wel in.'
Doe vreug hi'j: 'Waor slaop ie, aachter bi'j et roer?'
'Nee,' zee de schipper, 'tegen 't ruum an,' en naodat hi'j verteld hadde dat et een medern iezeren schip was en dat et zoveul ton was en dat d'r, naor ik miene, een Kromhoutmoter in zat, gong hi'j om een ure of tiene naor 't schip.
't Locht gong nao een posien uut, dat hi'j zol wel slaopen.
'Ziezo,' zee de korperaal, 'die schipper zuwwe es schrikken laoten. In de warkplaetse zal altied wel een biele of veurhaemer liggen,' en even laeter kwam hi'j terogge mit een grauwe biele. Hi'j reup de waacht naor binnen en zels sloepte hi'j naor 't schip. Hi'j zwaaide de biele hoge in de locht en gaf een bats op dat schip dat 't daeverde! Mitien leup hi'j as een haeze weeromme in de loods.
Hier en daor gongen d'r lochies an in de stad, mar op 't schip gebeurde hielendal niks. Now, dat was vanzels een tegenvaler! Wi'j hadden minstens docht dat de schipper as een duvel uut een deusien naor buten vliegen zol vanzels, mar niks, nog gien lucefes wodde d'r ofsteuken. We weren et d'r over iens, hi'j hadde et verwaacht en misschien wel es vaeker mitmaekt.
De waacht wodde oflost en mos weer buten staon, want d'r was gien waachthusien, niks waor wat li'jte was. De storm ston schuin van veuren op 't schip en die loods, dat of en toe kwam de waacht him bi'j de kachel even waarmen. Mar de plicht die reup en dan gong hi'j weer naor buten.

Om twaelf ure was 't mien beurt en de korperaal zee: 'Ie hebben een gelozie, wil ie om ien ure de volgende even waorschouwen?'
Now, dat wo'k wel.
De korperaal gong in de hoeke aachter de kachel zitten en gaf him daele. De kachel ston de hiele aovend roodgloeiend, mar ik dee him nog mar es goed vol en dochte: hi'j kan wel knappen, want zokke dingen stonnen wel es in de kraante.
De aandere jongen gongen ok slaopen op de vloer of op een stoel en ik naor buten mit de bajonet op 't geweer. Nao een stief kertier buten lopen te stampvoeten en haneboken, ik hadde wel twie peer waanten an, was 't niet langer uut te holen. Ie verrekten van de koolde, en ik gong naor binnen. Daor laggen en zatten ze allemaole te slaopen. Ze vernammen niet iens dat ik d'r in kwam, al kwam d'r ok een halve storm en een sjouw sni'j mit.
Ik heb nog een posien bi'j de kachel zeten tot ien ure. 't Begrootte mi'j om de volgende wakker te maeken en naor buten te sturen om de volgende waacht te maeken. Daoromme he'k de kachel nog mar es vol daon en bin d'r bi'j op de vloer liggen gaon.
Om je eerlik de waorhied te zeggen, he'k de hiele naacht niet lekker slaopen. Iedere keer wa'k wakker en dan gooide ik de kachel mar weer es vol. Mien geweten en mien plicht hadden een zwaore stried, mar a'k naor buten keek en de storm om de keet goelen heurde, dan gaf ik me mar weer daele.Tot opiens d'r allemaol lewaai buten was. D'r lag wel een meter sni'j veur de deure en de korperaal zee: 'Hoe kan dat now en waor is de waacht?'
Doe 't allemaol tot him deurdrong hoe de situaosie was en de arbeiders de deure eupen hadden, zee hi'j, doe hi'j naor buten keek: 'Drekt de volgende op waacht en allemaol naor buten en henne-en-weer lopen, zodat d'r weer sporen in de sni'j kommen, want as de oflossing veur oons komt, dan moe'n ze niet zien kunnen, dat d'r niet waachtlopen is.
't Was ondertussen al dik zeuven ure wodden en de zunne kwam op, et sni'jen was ophullen en de locht was schone, mar we hadden niet veul oge veur dat netuurverschiensel. 't Was vuurrood over de locht, dat wee'k nog wel.
We mossen deur een dikke meter sni'j sjouwen en dat vul tegen mit de slaoperige kop zo naor buten.
Dit gebeurde ongeveer half feberwaori en de winter was nog es extra hadde terogge kommen, naodat de Elfstedetocht al west was. 't Was aachterof de kooldste naacht van de winter west. Doe we weeromme sjouwden naor de kezerne, was 't iene bonke stoom om de Condensfebriek, want de leidings weren allemaole bevreuren. Bi'j de elektrische centraole was 't ies tot een meter van de straole hiet waeter bevreuren. Van de bomen in de buurt knapten de takken of deur de stoom die d'r in vaaste vreuren was.
Dit was een naacht om nooit weer te vergeten en nao dik vuvenvuuftig jaor bin d'r nog veule meer naachten west om nooit meer te vergeten!

Wooldboer

Hadde waorhied?

De kaemer was hielemaole kael, niks op 'e mure, gien gedienen, op 'e kaele betonnen vloer ston een rechthoekig keukentaofeltien en een stoel.
Op die stoel zat ik, te leren in een boek dat op 'e taofel lag. Ik was d'r lopende kommen. In de stationshal had ik de drokte van de grote stad al pruufd. In de straoten leup ik tussen mennigten meensken.
As ik vanuut de kaemer naor buten keek, zag ik aanders niks as hoge huzen. D'r woonden zeker gien meensken in, want veur die raemen hong en ston ok niks.
De deure gong eupen, tante kwam d'r in. Een jonge vrouw, of was et nog een maegien, kwam aachter heur an.
'Zal ik je een kop thee brengen?' vreug tante.
'Ja, mar tante, ik bin hier niet echt, ik zol ommes pas vanaovend kommen.'
Tante bleef staon en zee veerder niks. Ok et maegien, dat ik nooit eerder zien hadde, ston d'r te staon. Nao een poze zee ik: 'Tante zicht d'r best uut.'
'Nee, dat is niet waor,' zee de jonge vrouw, 'ze is slim ziek, mar dat kun ie niet zien.'
Now pas zag ik hoe lillik as dat maegien was.
Doe was ik allienig en stonnen d'r twie koppen thee op 'e taofel, zo hiete, dat et lange duurde veur ik ze leeg drinken kon.

Mit omke kuierde ik deur butenwieken, we praotten niet. Meensken kwammen van heur wark naor huus. Now moet ik omke vraogen naor de ziekte van tante, docht ik, mar doe ik dat doen zol, was hi'j d'r niet meer. Honderd meter veur mi'j uut fietste hi'j vot. Ik draefde aachter him an, mar ik kwam niet dichterbi'j. De stad lag aachter oons; omke fietste naor een wit dörpien dat op een heuvel lag. Hadde lopen dee ik al lange niet meer, mar ik zag omke nog wel.
In et dörp, dat vule groter was as et eerst leek, stonnen een boel manluden bi'j mekere. De meersten weren in de boezeroen, ze stonnen zo vule meugelik in et schaad van bomen. Et was middag, de zunne ston hoge an de locht. Omke ston midden tussen de manluden, ik kon niet bi'j him kommen. Hi'j zag mi'j wel en wees mi'j waor as ik henne kieken mos. Ik zag een karke mit een grote deure, die dichte was. D'r gebeurde veerder niks en ik keek wat meer naor links. Op een groot balkon van een hoekhuus stonnen zoe'n zeuven of acht grote jongen. Ze begonnen mit mekere te vechten. Twieje hullen heur wat in. Die hadden prachtige uniforms an, in felle kleuren, mit grote knopen, goolden stiksels, tressen en meer van zokke dingen. Et duurde even veurdat ik deur hadde dat et gien echte uniforms weren, mar van die pretpakken die ze in operettes of tenielstokken an hebben. En et vechten was ok nep, ze deden mar wat.
De karkedeure gong eupen. Van de ziedkaante dreugen zwatte mannen een liekkiste naor veuren en ze leupen een smal straotien in. Meensken in zwatte kleren, et weren meerst vrouwluden, kwammen uut de karke. Veerweg de meerste manluden in de boezeroenen sleuten heur daor aachteran.
Et was waarm buten, daoromme gongen we naor binnen. Zi'j bestelde een espresso, ik nam een cappuccino. Wi'j weren de ienige klaanten. Uut et smalle straotien kwam een haandvol meensken in zwatte kleren anlopen, veurop een jonge vrouw en een jonge man en tussen heur in een wat ooldere vrouw. Ze hadden verdriet. Ze kwammen oons kefé in en leupen naor aachteren. Opiens kwam de man weeromme, driegde mi'j mit zien voest en raosde wat, iederkeer etzelde. Ik verston him niet mar wus percies wat hi'j zee.
'Et is jow schuld, jow schuld!'

Twie jonge mannen pakten him stevig beet en brochten him naor aachteren. Ze leken op de jonge van et balkon.
'Zuwwe mar weer veerder?' vreug ze.
'Ja,' zee ik, 'et is hier niet echt gezellig.'
'We bin hier naor binnen gaon, omdat et oons zo authentiek leek,' zee ze.
'Et is hielemaole gien echt bruun kefé,' zee ik.

Mit 'n twienend fietsten we naor et witte dörpien dat veerderop lag, op 'e toppe van een heuvel. Zo wol ik wel daegenlaank deurfietsen, mit dit waarme weer, op stille laandweggies. Onderan de heuvel dee mien fiets et niet meer. Ik trapte en trapte, mar kwam niet meer veuruut. Ik was hielemaole allienig. D'r gong mi'j ok gieniene veurbi'j. In twielochten kwam ik in et dörp. Et was hielendal niet wit. De huzen weren grauw en vervalen; et was krek as woonde d'r gieniene. Ik leup deur de dörpsstraote; an et aandere aende van et dörp ston een hoolten hokke mit fietsen d'r tegenan. Ik dee de deure eupen en stapte mit mien fiets naor binnen. Overal stonnen en laggen fietsen en onderdielen, zoe'n rommelige troep had ik nog nooit zien. Bi'j et locht van een kaele gloeilaampe was een man mit een fiets an de gang.
'Ik kan jow fiets niet maeken,' zee hi'j, 'ik bin niet bevoegd, veur de dadde keer bin ik zakt veur mien diploma.'
Omdat ik slim muui was, wodde ik wat ongeduldig en kwaod.
'Dat uutgerekend jow gien begrip veur mi'j hebben,' zee de man, 'dat vien ik hiel slim.'

Ik schrik wakker. Ik weet et daoliks, ik hebbe droomd. Over mezels. D'r overvaalt mi'j een zwaor, drokkend gevuulte, slimmer as piene in 't heufd. Ik hebbe droomd over mien eigen leven. Et was niet goed, ik ontkomme niet an de hadde waorhied. Ik krieg et benauwd. Wat dan, hoe dan, waoromme? Ik wil dit niet, ik wil slaopen, et is nog lange gien morgen, ik bin muui. Dit moet zo niet deurgaon. Dat van die waorhied, dat is niet waor; et is dat ik schrok. Ik wil et niet, ik wil slaopen, gewoon slaopen.

Johan Veenstra

Pop In Je Streektaal

In 1996 wodt in Berkoop veur de 25-ste keer de keunstmanifestaosie *Eupen Stal* orgeniseerd. In dat jubileumjaor komt d'r een peblieksevenement angaonde et schrieven en zingen in je eigen streektael. *Pop In Je Streektaal* is opzet as een lanelike manifestaosie van popsongs, in wat veur streektael of dialekt uut Nederlaand dan ok. Dus ok in et Stellingwarfs! Et evenement wodt in juli hullen en et projekt is opsplist in drie dielen.

* Een festival *Pop In Je Streektaal* in et weekaende van 6 en 7 juli 1996 in Berkoop.
* Een priesvraoge veur et schrieven van een popsong in je eigen streektael over et thema Eupen Stal. Uutgaonde van disse twie woorden is et veerder an de schriever om zien fantesie veerder de vri'je loop te laoten.
  Inzendings: véúr 31 meert 1996.
  Heufdpries: et passen van een cd-single van de winnende popsong.
* Een biezundere publikaosie, waor de inzunnen lieties in ofdrokt wodden. Pries veur serieuze dielnemers: publikaosie van heur tekst in de verzaemelbundel *Open Stal 1996.*

Inlichtings en infermaosie bi'j: Eupen Stal, postbusse 10, 8421 AA Berkoop.
Tillefoon: 0516-451867 (Fred Hoekstra)
0516-451268 (Aafje Bouwer)
0516-451351 (Jan Menger)

Sietske Bloemhoff

De Zunnehoeve in Boekelte

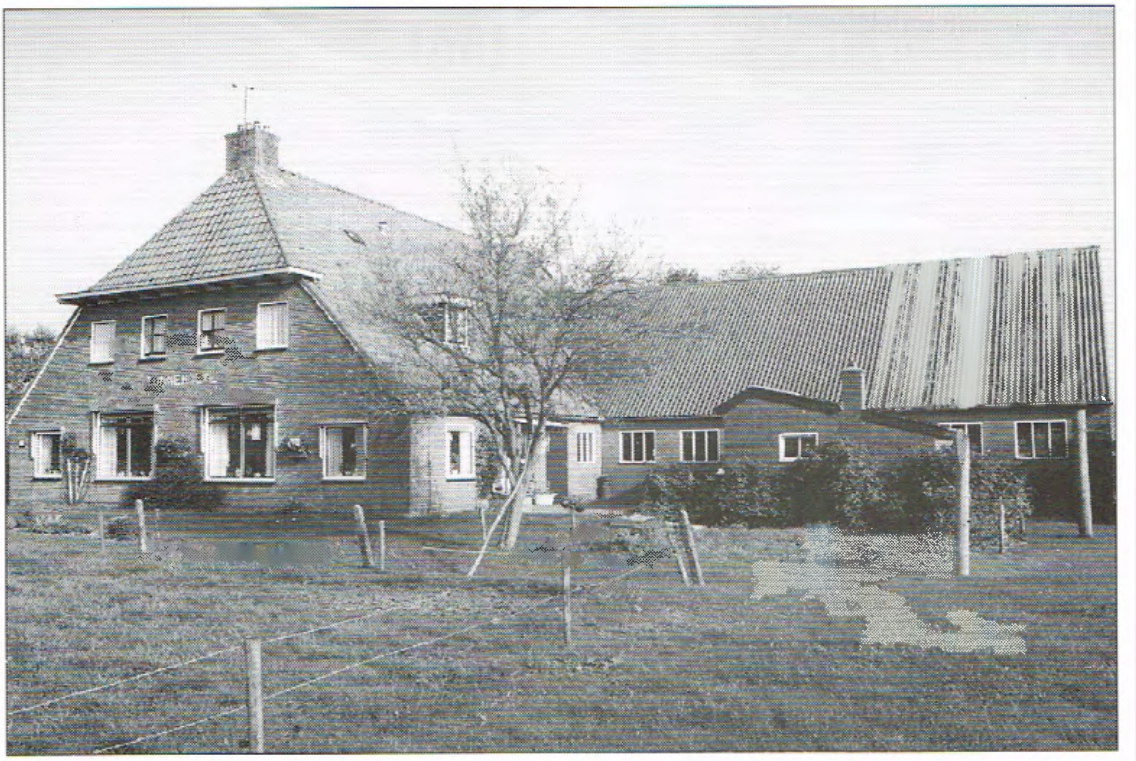

De Zunnehoeve in Boekelte.

Nog altied ien van de mooiste Stellingwarver streken vien ik de omgeving van Boekelte en Riesberkaampen onder Buil. Op een prachtige oktobermorgen in et oflopen jaor vuulde ik dat veur de zoveulste keer. Mooie glooiende hoeken laand mit tevreden gröskauwend vee d'r in, verscheiden boerderi'jen en in de veerte de nevelige bossen van Berkoop en Ni'jberkoop. Ik kwam krek bi'j Aaldert Alten van Noordwoolde weg, waor ik weer alderhaande woorden veur et *Stellingwarfs Woordeboek* naovraogd hadde. Ok Alten vun et trouwens mooi weer, want hi'j zee: "t Weert mooi henne, we zitten al in de twiede helte van oktober.' Dat he'k vanzels mitien opschreven, want ik wus niet of we die uutdrokking al hadden.

Die morgen hadden we et liekewel ok over de boerderi'je de *Zunnehoeve* in Boekelte. Zoa'k jim al eerder verteld heb, wi'k veur et hiemkunde-onderwies niet alliend de oolde, pattietoeren al niet meer bestaonde boerderi'jen beschrieven, mar ok de ni'je(re). Alten is, as oold-timmerman, in dit onderwarp aorig interesseerd en vertelde al es dat de *Zunnehoeve* warschienlik de eerste ni'je boerderi'je in Frieslaand is van nao de Twiede Wereldoorlog.

De eerste jaoren nao de Twiede Wereldoorlog veraanderde d'r op et plattelaand nog niet zovule. Véúr 1950 weren de meerste boerderi'jen aorig klein. De

mechanisaosie mos aenlik nog hielendal op gang kommen. D'r weren bi'jglieks in 1945 in hiel Nederlaand mar 4500 trekkers in omloop. Veerweg de meerste boeren warkten mit et peerd veur de waegen, de eide en de mi'jmesiene. Ieder dörp hadde zien eigen smederi'je. In 1950 telde oons hiele laand 24.500 trekkers en de melkmesiene kwam ok de hieltied meer in gebruuk. In de jaoren vuuftig zels kwam alles liekewel in een stroomversnelling. Mit de zonuumde *Wederopbouw* begon een grote ekonomische gruui. In inkelde tientallen jaoren veraanderde et kerakter van et plattelaand ingriepend. Et boerebedrief wodde de hieltied groter en zodoende de boerderi'jen. In et kader van die *Wederopbouw* bouwde et timmermaansbedrief van de familie Alten in 1953 de *Zunnehoeve* in Boekelte.
Op 'e *Zunnehoeve* woont de familie Bos.

Veurdat de plaets bouwd wodde, hadde die familie heur boerderi'je an de ere kaante van de weg an een zaandpad. Al véúr 1900 boerkte Luite Aaldert Bos an die zaandweg van Boekelte naor Berkoop. Dat pad is trouwens ok slimme oold. Et is misschien wel ien van de ooldste paeden in de Stellingwarven. Et pad leup vroeger van de Bekhofschaans of naor Buil en kwam argens op et oolde Karkepad van Buil uut. Op oolde kaorten is et weeromme te vienen en stokken d'r van kun ooldere meensken heur nog wel veur de geest haelen.
Luite Bos was trouwd mit Elizabeth Akkerman en tegere kregen ze vier kiender: Aaldert die laeter op een boerderi'je in Buil kwam, Evert die op de plaets bleef, Pieter die mar twie jaor wodde en de ienigste dochter, Rinske, die mit een boer trouwde. In 1910 braande de boerderi'je

De veurganger van de Zunnehoeve an de ere kaant van de weg.

of. De plaets wodde een aentien veerderop op een hoogte opni'j bouwd (zie foto 1). Haveman van Jubbege bouwde die plaets, wiels dochter Rinske Bos de eerste stien legde. De gedaenkplaete is d'r nog altied. In de pannen bin an weerskaanten van de dakkapel de letters *L* en *B* te zien. De boerderi'je is een stulpe die hier liekas de kop-rompboerderi'je een boel veurkwam en nog veurkomt. Op de foto ziej' an de ziedkaante een groot vuurhokke. In et linker diel daorvan wodde et varkenvoer kookt; in et rechter diel et eten veur de boer en zien femilie. (In een laeter nommer van *De Ovend* kom ik nog een keer op et onderwarp *vuurhokken* weeromme). In de zommer woonde de femilie tot laete in de haast in de aachterkeuken. In laetere jaoren is de boerderi'je nog een keer vergroot.
Doe zeune Evert Bos de plaets overnam trouwde hi'j mit Aaltje van Zanden, een boeredochter van Buil, mar van vroeger ofkomstig uut Doldersum. Zi'j kregen tegere zes kiender: dochter Liesbeth en de vuuf zeunen Marten, Lute, Klaas, Rinse en Piet. Klaas en Rinse wodden boer in Else en Piet in Tronde. Marten en Lute bleven op de oolde plaetse. Mar d'r was te min ruumte, dat daorom besleut de femilie in 1953 een ni'je stulpboerderi'je te bouwen (zie foto 2). Et was veur die tied zeker, en now ok nog gaans een plaetse, mit in et veurhuus een dubbele woning. De *Zunnehoeve* is mit bientwark opzet en d'r zit een zonuumde *Hollaanse stal* in. In de *Hollaanse stal* in de *Zunnehoeve* staon de koenen mit de koppen naor et hujvak, ie kun ze dus zo van et hujvak uut voeren, in tegenstelling mit een *Friese stal.* In zoe'n stal staon de koenen mit de koppen naor de butermure toe en ze wo'n van bovenen of, over de hilde voerd. D'r hoefde in die tied nog gien braandwerende stal in. Zoe'n braandwerende stal hoolt in dat d'r óp de stal een braandwerende zoolder zit. Wel zit d'r tussen et woon- en bedriefsdiel een braandmure. In de schure kwam ok een eupen peerdestal. Doe de plaets klaor was, gongen oolde Evert Bos en de vrouw en zien zeune Lute en die zien vrouw d'r in wonen. Mar et hadde, zo vertelde Alten, nogal hiel wat voeten in de eerde veur et an et bouwen toe was. Deur de volkshuusvesting weren d'r nogal wat eisen an die bouw steld, mar bi'jglieks ok an et plak. Zo mos in die tied een plaets vuuftig meter van de weg of staon, neffens Alten. En omdat et hier om een dubbele woning gong, moch et veuraende niet mit de kop naor de weg toe. De iene woning zol dan te min zunne kriegen. De plaets staot om die reden haoks op 'e weg, mit de kop naor et westen. Zunne genoeg dus veur de *Zunnehoeve.* De plaets wodde deur architekt Meek uut Liwwadden op pepier zet en an de haand daorvan deur de firma Alten van Buil bouwd. Laeter is de plaets nog al es weer vergroot.
Op et mement woont Lute Bos nog op de plaets. Hi'j het nog een betien bedrievighied om hanen, mar nao him zal d'r gien Bos meer boer wezen op dit plakkien, want hi'j en de vrouw hebben gien opvolger.
De oolde boerderi'je in Boekelte van 1910 an et oolde pad dot al tieden alliend mar meer dienst as woonboerderi'je.

Mit daank an de heer Alten en de femilie Bos. Een peer gegevens haelde ik liekewel uut et boek Agrarische geschiedenis van Nederland, *onder redaktie van L. Noordegraaf, Staatsuitgeverij, 's Gravenhage, 1986.*

Veurbi'j, veurbi'j, veurgoed veurbi'j

D'r is zo deur de jaoren henne een protte veraanderd in de kleine Stellingwarver dörpen. Vroeger, en dat is werachtig nog niet mennig jaoren leden, hadde ieder dörp een peer krudeniers en bakkers. D'r weren ok grif een peer harbargen en... ieder dörp hadde een smederi'je. Van Henk Schurer kregen we bovenstaonde foto uut Else mit de oolde smederi'je d'r op.
De deure in et midden is d'r now niet meer, op dat plak zit now een raem, mar de deure an de ziedkaante is d'r nog wel. Et hokkien an de ziedkaante wodde bruukt om de peerden te beslaon.
Bi'j de meensken die veur de smederi'je staon, moet Oene Koopstra ok wezen. Hi'j leefde van 18-9-1865 - 8-11-1938. Mar Henk Schurer wet niet wie van et koppeltien Koopstra is.

Dat now komt d'r dus weer een vraoge veur jim, lezers. Bin d'r *Ovend*-lezers die dat wél weten? En herkennen jim nog meer meensken op disse oolde foto uut Else?
As jim meer gegevens hebben, neem kontakt op mit et buro van de Stellingwarver Schrieversronte! Schrief of bel oons evenpies! (jv)

WAT IS D'R NOW STELLINGWARFSER AS 'N STELLINGWARVER BAANK?

De Coöperatieve Veurschotbaank. Een typisch Stellingwarver baank.
Mit vestigings in Berkoop en Noordwoolde.
Een kleine baank dus, mar wel mit grote prestaosies.
Kiek mar es naor oonze rentetarieven.
Of naor oonze hypotheken.
Die kun mit glaans elke vergelieking deurstaon.
Mar niet alliend op financieel gebied het de Veurschotbaank grote veurdielen.
Ok op et persoonlike vlak staon wi'j oons mannegien/vrouwgien.
Bi'j oons hebben klaanten een naeme en kriegen alle andacht die ze verdienen.
Mar zeg now zels, zo heurt et toch ok in de Stellingwarven?

De Veurschotbaank.
Een kleine baank, mit een compleet dienstepakket.
Van Supersperen tot Hypotheek,
van Verzekering tot Rekening Couraant.
En butendat: De baank die jow tael praot...

DE VEURSCHOTBAANK, DE STELLINGWARFSTE BAANK VAN DE STELLINGWARVEN

Coöperatieve Voorschotbank B.A.

Willinge Prinsstraote 10
Postbusse 1
8420 AA Berkoop
Till. 05164-1441

Heufdstraote Oost 6
Postbusse 101
8390 AC Noordwoolde
Till. 05613-2825